

CYBERBULLING -UL - DUȘMANUL DE DINCOLO DE ECRAN

Autor: Daniela COJOCARI

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: *Virtual world is improving and it attracts thousands of people day by day. Every second family on the Earth has a computer through which members search the Internet. They post individual information, pictures, status, videos, they make virtual friends or they talk to unknown people. This behaviour leads to a global virtual problem called „cyberbullying”. This risk is much bigger than humans suppose and each individual has faced such an unpleasant situation of cyber aggression at least once. It affects everybody at a psychological level and creates biological disorders. In order to this, cyberbullying is about protecting yourself on a online platform, and communication without violence.*

Cuvinte cheie: *hărțuire cibernetică (cyberbullying), agresor, victimă, infracțiune, răspundere penală.*

Lumea virtuală este în continuă transformare, dezvoltare și modernizare, devenind tot mai atractivă pentru utilizatorii de toate vârstele. Fiecare a doua familie are un computer prin care atât părinții, cât și copiii au acces la internet. Ei postează informație personală, fotografii, materiale video, gânduri și stări emoționale, stabilesc relații cu prieteni virtuali și vorbesc cu oameni necunoscuți. Ca rezultat al noilor medii de comunicare create și dezvoltate de societate în ultimele decenii, precum și datorită implementării și utilizării sistemului tehnologic, umanitatea se confruntă cu un fenomen virtual, numit **cyberbullying**, ceea ce din traducere din engleză înseamnă „**bătăușul virtual**”, „**umilirea virtuală**” sau „**hărțuirea cibernetică**”. Acest fenomen comportă un risc mult mai mare decât unii își închipuie, or fiecare utilizator se confruntă cu o situație neplăcută de agresiune cibernetică cel puțin o dată în viață. Cyberbullying-ul afectează oamenii la nivel psihologic. Iată de ce în ultima perioadă se reliefează în prim plan necesitatea autoprotejării personale pe platforma online și comunicării virtuale nonviolente.

Termenul *cyberbullying* definește diverse forme de abuz psihologic, comunicate prin intermediul Internetului. Prin urmare, hărțuirea cibernetică apare sub 7 forme diferite precum: *mesaje text, imagini/video-clip, apeluri telefonice, e-mail-uri, chat-room, mesaje instant și postări pe website* și cuprinde: ofensarea repetată a unui individ; expedierea mesajelor-text obscene utilizând Internetul, mesageria web sau convorbirile online; atacarea cuiva prin intermediul unui profil sau unui blog fals, conținând informații umilitoare; expedierea amenințărilor; și publicarea online a unor videoclip-uri sau poze personale fără acordul persoanei posesoare.

Cyberbullying-ul implică 2 părți legate prin relația de cauză-efect, **agresorul și victima**.

I. Agresorii: Din punct de vedere psihologic, agresorii întruchiează persoane care se simt nesigure pe sine, care necesită să atace pe cineva, care au fost supuși unor perioade grele cu momente neplăcute, care se simt neajutorați în fața unei persoane autoritare sau a mai multor indivizi influenți, care nu pot să-și canalizeze energia spre tolerarea întregii societăți. Agresorii sunt divizați în două categorii:

- Persoane ce manifestă comportament agresiv din adolescență - care sunt considerați victime de durată lungă și prezintă un pericol pentru părinți și societate.

- Agresori formați pe parcursul vieții - care devin agresori din propria inițiativă, efectuând abuzul psihic asupra altora, îi tiranizează pe alții au un aer de superioritate, care maschează un sentiment de incompetență, conștientizând propriile acțiuni.

Agresorii ciberneticici pot divulga date reale, cu caracter personal, despre victimele lor pe site-uri și forumuri sau pot publica materiale în numele lor cu scopul de a le defăima și/sau ridiculiza. De asemenea, unii agresori pot trimite și e-mail-uri de amenințare și hărțuire, în timp ce alții publică bârfe și instigă alte persoane la răutate împotriva victimelor.

II. Victimele sunt persoane slabe și vulnerabile, care au o părere negativă despre propria persoană. Copiii și adolescenții cărora le lipsesc aptitudinile sociale, care se izolează, nu ripostează și devin ținte ușoare ale acestor agresori virtuali.

O statistică relevantă în acest sens este cea prezentată de Statele Unite ale Americii în 2015, care cuprinde un eșantion de 1 016 adolescenți cu vârsta cuprinsă între 13 și 17 ani. Conform acestui studiu, 24% din tineri

sunt continuu abonați, 56% accesează internetul de 2-3 ori pe zi, și doar 1% din tineri au tangență cu lumea virtuală o dată pe săptămână. Un alt studiu american realizat în 2011 pe un eșantion de 1 007 de părinți a relevat procentajul copiilor de la 10 la 14 ani care dețin profiluri pe cea mai influentă și populară pagină web - Facebook.com. Conform rezultatelor obținute, 19% din copii cu vârsta de 10 ani au profil pe această rețea, iar ajungând la vârsta de 14 ani - aceștia reprezintă 78%. Circa 28% au raportat că au fost hărțuiți pe Twitter, iar 26% - pe Ask.fm.

Conform FBI, rețelele sociale sunt site-uri care încurajează oamenii să posteze detalii despre ei, să le completeze cu fotografii, interese personale sau chiar jurnale. Pe lângă riscurile expunerii datelor personale online, neprotejate, rețelele sociale ne permit să aruncăm o privire la ceea ce înseamnă viața unui adolescent astăzi, ceva mai ușor. Așadar accesibilitatea și caracterul preferențial față de comunicarea online îi face pe tineri mult mai vulnerabili la această formă de hărțuire psihologică. În confirmarea acestui fapt, un alt studiu realizat în S.U.A. pe un eșantion reprezentativ de 13 000 de elevi ai claselor 5-12, studenți și părinți a relevat următoarele:

- 4 adolescenți din 10 au afirmat că au fost atacați cibernetic. Supuse agresiunii online sunt în majoritatea cazurilor fetele.

- cyberbullying-ul este cel mai frecvent întâlnit la copiii cu vârsta cuprinsă între 15 și 16 ani;

- 19% dintre studenți au afirmat că utilizează cuvinte jignitoare în adresa altor persoane necunoscute pe internet;

- 12% dintre studenți au fost personal deranjați de persoanele străine;

- 45% dintre elevi fac schimb de parole, prin urmare s-au ales cu anumite conturi furate.

- doar 15% dintre părinții intervievați în timpul studiului cunoșteau ce reprezintă hărțuirea cibernetică.

Profilurile false, hărțuirea, agresivitatea, umilirea, excluderea – toate acestea sunt forme de cyberbullying. La nivel european, cele mai mari amenințări ale cyberbullying-ului, la care copiii sunt expuși, sunt: împrăștierea de zvonuri – în 93% din cazuri, ridiculizarea – 83%, insulta – 75%, amenințarea – 63% și distribuirea de fotografii fără permisiune – în 58% din situații. **Profilurile false** sunt create special pentru a induce în eroare și a umili sau ataca în vreun fel victima. Sau se poate întâmpla ca cineva să fure identitatea online a unui copil (fotografii, de regulă) și să le folosească pentru un alt profil, cu intenția de a-și ascunde propria identitate. **Trolling-ul** este tot o formă de cyberbullying, în care atacatorul încearcă să obțină o reacție de la victimă prin limbaj agresiv sau jigniri. Substituirea de identitate sau **fraping**, în engleză, descrie situația în care cineva se loghează în contul de social media al copilului și postează în numele lui – bineînțeles, ceva „de impact”, ce nu ar scrie niciodată deținătorul contului. Pentru unii aceasta poate părea o glumă nevinovată, în realitate însă este un fapt umilitor pentru victimă, mai ales că Internetul nu uită așa ușor informațiile, nici după ce au fost șterse.

Așadar, indiferent de orice formă ar lua cyberbullying-ul, efectele acestui fenomen sunt foarte grave, începând de la coșmaruri, evitarea contactului cu alți copii până la depresie, anorexie sau chiar suicid. De exemplu, copilul poate fi exclus, în mod deliberat, dintr-un anumit joc online sau din conversațiile celorlalți, pentru că un alt copil se gândește să-i facă această „glumă”. Sentimentul de izolare pe care victima îl încearcă poate să ducă inclusiv la depresie. Hărțuirea online se poate referi la amenințări sau injurii sau, și mai grav, la încercarea unui adult de a lua legătura cu un minor, în scopuri sexuale.

Așadar, efectele cu care se confruntă victima fenomenului modern de hărțuire cibernetică sunt nocive și deosebit de periculoase, incluzând:

- Reducerea stimei de sine și a stării de siguranță, de armonie;

- Prezența sentimentelor de frică, supărare, rușine;

- Limitarea propriei prezențe în public;

- Sporirea rapidă a anxietății;

- Majorarea probabilității de apariție a tulburărilor de stres și panică;

- Izolarea de la activitățile de grup, retragerea de la cercurile de prieteni;

- Modificări în starea de spirit, comportament, somn și apetit;

- Sporirea prejudecăților referitor la rasă, religie, sexualitate;

- Comiterea actului suicidal.

Cu toate acestea, deși 1 din 3 tineri s-au confruntat cu cyberbullying, doar 1 din 10 copii ajunge să le spună părinților că suferă din cauza hărțuirii cibernetică. Drept consecință, 20% din tinerii influențați de umilirea

online refuză să frecventeze școala, iar 15% din adolescenți sunt într-o depresie, ajungând chiar să comită actul suicidal. La momentul actual, cyberbullying reprezintă o problemă gravă și pe teritoriul României. Circa 72% dintre tinerii cu vârsta între 9 și 17 ani devin victime ale abuzurilor online. Conform unui studiu realizat în 2012, pe un eșantion de 600 de părinți, sub numele „Studiul privind utilizarea internetului în familie” poporul român evidențiază lipsa informării părinților cu privire la abuzul online. Circa 62,9% din părinți spun că nu verifică ce prieteni sau contacte adaugă copiii lor pe profilul de rețea socială sau în lista de Messenger, 71,3% nu controlează mesajele de pe e-mail sau Messenger, 58,7% nu verifică site-urile vizitate de cei mici. Conform statisticii, aproape jumătate dintre părinții chestionați au afirmat că știu despre copiii lor că în ultimul an au văzut imagini agresive sau violente cu oameni săvârșind atacuri sau omoruri, 21,% – că au văzut imagini cu conținut sexual pe internet, iar 19,9% – că cei mici s-au întâlnit cu față în față cu o persoană pe care au cunoscut-o pe internet.

Cyberbullying-ul este un proces care nu se supune unui control sau unei monitorizări totale. În dependență de gravitatea hărțuirii sunt prezente anumite pedepse. Cea mai lejeră reprezintă confiscarea dispozitivelor care se află în posesia agresorului. În continuare este amenda (ex. România - 2500 lei, Tennessee - \$2,500), urmată de închisoare (India - de la 3 ani și mai mult, Tennessee, Noua Zeelandă - de la 1 an și mai mult, Pakistan - de la 6 luni la 7 ani). De asemenea, este obligatoriu compensarea daunei morale cauzate victimei. Cu toate acestea pentru răspunderea penală este stabilită o vârstă minimă în dependență de stat. Spre exemplu, în SUA, e stabilită de fiecare stat în parte, aceasta variind între 6 și 12 ani, în Franța, Marea Britanie, Elveția, și Noua Zeelandă – de la 10 ani, în Canada – de la 12 ani, în Grecia – de la 14 ani, în Finlanda, Norvegia, Islanda – de la 15 ani. În România răspunderea penală oferă următoarea situație: minorul care nu a împlinit vârsta de 14 ani nu răspunde penal; având vârsta între 14 și 16 ani răspunde penal în cazul în care se dovedește că a săvârșit fapta cu discernământ; având vârsta de 16 ani răspunde penal potrivit legii. Prin urmare, părinții pot și trebuie să prevină acest fenomen prin atitudinea proprie asupra educării copilului:

- Întotdeauna fiți gata de a asculta adolescentul. Discutați cu copilul, explicându-i riscurile și metodele de prevenire;

- Întotdeauna păstrați o copie a email-urilor, o istorie a camerei de chat, anunțurile de web sau mesajele telefonice pe care pot servi ca dovezi;

- Întotdeauna raportați incidentele de agresiune cibernetică;

- Întotdeauna păstrați computerul într-o zonă comună, cum ar fi bucătărie, astfel încât să puteți monitoriza activitatea on-line și reacțiile la comunicare online a copilului;

- Periodic interesați-vă de lista prietenilor cu care comunică copilul;

- Întotdeauna verificați ce informație postează copilul pe paginile de socializare;

- Cereți urgent ajutor specialiștilor dacă descoperiți indicii alarmante;

- Întotdeauna blocați e-mail-urile, conturile de chat și blogurile care vă creează suspiciuni;

- În cazul în care copilul devine agresor, încurajați copilul să își ceară scuze persoanei pe care a atacat-o.

Totuși, există situații în care scutul părinților lipsește, iar adolescenții se confruntă cu violarea cibernetică. În astfel de situații, rezultatul depinde totalmente de comportamentul tinerilor pe internet. În acest sens menționăm și câteva sfaturi pentru tineri:

- Niciodată nu distribuiți parolele nimănui;

- Nu-ți manifestați emoțiile negative sub forma mesajelor agresive;

- Niciodată să nu deschideți e-mailurile sau link-urile transmise de persoane necunoscute;

- Niciodată nu distribuiți adrese de e-mail sau numere de mobil, dacă nu cunoașteți persoana;

- Nu divulgați informații personale sau fotografii într-o cameră de chat;

- Niciodată nu postați sau transmiteți fotografii cu conținut personal pentru oricine;

- Discutați întotdeauna cu un adult de încredere despre relațiile online și ceea ce vedeți online;

- Dacă considerați că dumneavoastră sau altcineva este hărțuit sau amenințat, faceți o copie a mesajului înainte să-l ștergeți.

Un alt grup țintă al agresorilor virtuali pot fi cadrele didactice. Statistica arată că unul din cinci (21%) din profesori au avut de suferit în urma comentariilor indecente în adresa proprie din partea elevilor și a unor părinți. Liderii școlari, profesorii, administrația școlii, părinții și elevii au toate drepturile și responsabilitățile în ceea ce privește problema dată și trebuie să stopeze calomnia online împreună, pentru a crea un mediu în care elevii pot învăța și dezvolta, iar personalul va avea o carieră lipsită de hărțuire. Tot personalul școlii se

află într-o poziție de încredere, iar din partea acestuia sunt așteptări că va acționa într-o manieră profesională, în orice moment. Iată câteva sfaturi-cheie pentru cadrele didactice care pot apăra reputația lor on-line:

- Nu lăsați un computer sau orice alt dispozitiv conectat atunci când vă aflați la distanță de el.
- Activarea unui cod PIN sau unui cod de acces este un pas important pentru a vă proteja de pierderea datelor și imaginilor personale de pe telefonul mobil sau dispozitiv în cazul în care acesta este pierdut, furat sau accesat de către elevi.
- Familiarizați-vă cu setările de confidențialitate și securitate ale mass-mediei și ale aplicațiilor pe care le utilizați.
- Fiți conștienți de faptul că reputația voastră ar putea fi afectată de ceea ce alții împărtășesc despre voi on-line, cum ar fi prietenii care vă pot eticheta în posturi nepotrivite, fotografiile sau clipuri video.
- Luați în considerare propriul comportament on-line; un anumit comportament ar putea încălca angajarea dumneavoastră față de un cod de conduită.

Pentru prevenirea răspândirii hărțuirii cibernetice în cadrul școlii sau a altei instituții sunt binevenite următoarele sugestii:

- Chestionarea elevilor/ studenților și stabilirea nivelului de răspândire a problemei la nivel de instituție;
- Formarea unor campanii de informare utilizând lecții, flyere, ore educative referitoare la esența procesului de agresiune online, metodele de prevenire, de soluționare a problemei;
- Implementarea unui regulament intern referitor la cyberbullying, precum și stabilirea unor pedepse minime;
- Implementarea unor programe de filtrare a conținutului online în rețeaua de computere a școlii prin care să se blocheze anumite site-uri și programe.

Așadar, cyberbullying-ul este un virus virtual, un agresor dincolo de ecran care își răspândește zilnic impactul nociv asupra societății. La moment este considerat un fenomen al tinerei generații prin care aceasta încearcă să-și exprime rebeliunea, frustrarea, puterea, și nu este abordat ca un pericol de lungă durată. Din acest motiv majoritatea populației nu cunoaște de fapt termenul și efectul acestuia. Prin urmare, este nevoie de unele campanii de informare, precum și cursuri de specializare în domeniul dat. Obligația specialiștilor și părinților este de a apăra drepturile copiilor și tinerilor, stopând actele de agresiune cibernetică, iar de datoria tinerilor ține accesarea Internetului cu atenție, responsabilitate și respect față de alți utilizatori.

Bibliografie:

1. „Decizii informate prin instrumente adecvate de orientare în carieră”/ „DINFO – Dincolo de prejudecăți” http://www.vsdinfo.ro/uploads/materiale_suport/concept_tic_eoo_vfinal.pdf
  2. Department for Education „Cyberbullying: Advice for headteachers and school staff” https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/374850/Cyberbullying_Advice_for_Headteachers_and_School_Staff_121114.pdf
  3. Department for Education, „Advice for parents and carers on cyberbullying” https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/444865/Advice_for_parents_on_cyberbullying.pdf
- Hîncu L. *Cyberbullying-ul. Evaluare și impact asupra drepturilor copilului în spațiul cibernetic*, Iași 2013, http://www.academia.edu/4033646/Cyberbullying-ul_Evaluare_%C8%99i_impact_asupra_drepturilor_copilului_%C3%AEn_spa%C8%99iul_cibernetice